

16/12/03
08 53 38 7

א ר כ י ו ן ה ה ג נ ה
רישום נתוני עדות

UPED000M
HY8

סימול מוזן במבנה 88888 9999 כאשר 9999=פולוגל, 88888=עדות עם אפסים מובילים
סימול 227 00009_ סימול ישן _____ , _____

*שם מעיד כבשנה יצחק _____
*אינטרנט 2 סומן לאינטרנט ללא תמונה
תאריך מסירת העדות 6091971_ *סטטוס _____

נושא העדות כבשנה יצחק - החל מהגעתו ארצה בשנת 1905 ותחילת עבודתו בראשון-
לציון כפועל ומשם פעולתו ביער הרצל בחולדה עבודתו במסגרת של-
חקק"ל ומשרדו של רופין בהכנת קרקעות להתיישבות ושמירה על שטחים-
אשר נרכשו ויועדו להתיישבות באזור ואחר כך בגליל מצב המשקים-
החקלאים והפועלים עם פרוץ מלחמת העולם (להמשך יש להקיש F10) -

התקופה עליה נמסרה העדות 1011905_ עד 31121920
הערות מקלטות זקני הישוב בגליל, מארכיונם הפרטי של בלחה ואורי שרפמן, -
בית גן יבנאל, יולי 2003

השאלת העדות *יעד _____
*מיקום *מחסן _____ ארון _____ צד _____ מדף _____ פולוגל _____
23/09/2003 RNN מעדכן אחרון

עזרה קרא הוסף עדכן בטל מלמ תקציר הבא נקה הצגת-סרגל 1 2 6 7 8 9 10 11 12 13 14 16 24
סיים חזור

זכרונות אלה הועברו לכתב מהקלטות זקני הישוב בגליל שנעשו ע"י אורי שרמון מיכנאל והם רכשו הפרטי ונמטרו באויבותו לארכיון המוסבה כנרת.

י' צמק בלשן - יצחק כרן - אריאל מניאן ויאלה - מר ב' ויאלה

יצחק כבשנה

ארכיון זהיר הישוב בגליל
כל הזכויות שמורות
לכלהא ואורי שרמון
בית ג' יבנא טל. 06750488

ט"ז אלול 6.9.1971 - מדבר יצחק כבשנה.

באתי ארצה ב- 1905 מפלונסק, פולניה רוסית. כבואי הלכתי לראשון לציון שם נמצא חברי בן עירי שלמה צמח.

הוא פגש אותי בשמחה רבה ולמחרת רציתי ללכת לעבוד, אז הוא הלך לאכר אחד ואמר לו: הנה יש לי חבר שיודע לקצור בחרמש. הם שמחו מאוד והלכו לחפש חרמש בכל ראשון לציון. לבסוף מצאו בפקידות חרמש והלכתי לקצור, וזה היה כמו בהצגה, כולם באו לראות איך יהודי קוצר בחרמש. גמרתי את הקציר, ושילמו לי סכום שאינני זוכר בדיוק כמה שזה היה.

למחרת הלכתי יחד עם שלמה צמח לעבוד בכרם ענבים לעדור שמה.

אחרי שלא מצאנו עבודה בראשון עברנו לפתח תקוה. בפתח תקוה התחלנו לעבוד בפרדסים. עיקר העבודה היה אצל משפחת אוסטשינסקי וגיטין. שמה היו בעד עבודה עבדית. העבודה נמשכה ככה במשך כמה חודשים, התיידדנו עם צעירי המושבה עד שסוף סוף פרץ שמה טכסוך בינינו ובין אכרי המושבה השמרנים. הסכסוך פרץ מתוך חילול שבת. אחרי שתפשו בחור אחד שהוא עישן לפנות ערב ביום ששי, אצלם זה היה שבת, אצלנו זה לא היה שבת, החליטו להחרים את כל הפועלים העבריים במושבה ומינו אכר אחד שהוא ישגיח בפרדסים שאף אחד לא יעסיק פועל עברי, למרות זה שהיו אכרים שהעסיקו אותנו. משפחת אוסטשינסקי וגיטין לא נכנעו לפקודת האכרים. בסוף התפשרו ככה שאני, צמח ולביא נעזבו את פתח תקוה ואז יבטלו את החרם. אז אנחנו עזבנו והמשכנו לרחובות ושמה סמילנסקי סידר אותנו בעבודה. עבדנו זמן מה ברחובות אחר כך. חזרנו לפתח תקוה. בסוף אחרי חמש שנים שעבדתי בפתח תקוה, שמה נתמניתי למנהל עבודה בפרדסים, יצאתי לחוץ לארץ לחתיצב לצבא הרוסי. כשחזרתי מפולניה, אחרי שהתייצבתי לצבא, חזרתי לפתח תקוה וכבר לא היה לי מקום עבודה במקום שעבדתי בו מקודם. אז פגש אותי יצחק וולקנסקי שקיבל את הנהלת יער הרצל והזמין אותי שאלך לעזור לו.

הוא אמר לי בפרוש במלים האלה מכיון שאני לא יודע מימיני ומשמאלי
בחקלאות, אני מבקש אותך לעזור לי. הלכתי לעבוד אתו בכך שמן,
אז נטעו את היער.

אחרי שעבדתי בכך שמן, העבירו אותי לחולדה לנהל את עבודת "יער
הרצל" שמה.

כש'וֹלְקֵנְסְקִי' נסע לְקוֹנְגְרֵס אז הייתי צריך לנהל את העבודה גם בחולדה
וגם בכך שמן. בזמן שהייתי בכך שמן, היו שמה בחורים פראים קצת,
(לא נקרא בשמותיהם), פעם סידרו לי סכסוך עם הערבים וכתוצאה
מהסכסוך הזה נורה ערבי אחד ע"י השומר שלנו. אני תיכף אמנם
עמדתי יחד עם הערבים שמה. הם לקחו את הסוסים שלנו ואני רצתי
אחריהם, הם הקיפו אותי אבל לא פגעו בי. כשנמצאתי בין הערבים,
ירה השומר ממרחק של קילומטר או יותר לתוך הכנופיה. אינני בטוח
איך הוא ידע שלא יפגע בי, ועל ידי נפל הערבי, נפל הערבי, כלומר
נפצע. אני תיכף סידרתי שמירה על כך שמן, הזמנתי את השומר שהיה
ברחובות והזמנתי את אברהם שפירא שיסדרו הגנה על המשק.

כשרק בא אברהם שפירא, הוא אמר לי שאני צריך להסתלק. - מכיון
שהם יעשו את המשפט עליך. -

כשרק הענין הזה קרה, העמדתי שומר על פרשת הדרכים, שיפנה את
המושל מרמלה אלינו בכדי שאני אוכל לעשות את הפרוטוקול הראשון.
הבחור שעמד על המשמר, קרא עתון ולא שם לב שהמושל עבר לכפר
הערבי, ושמה מסרו לו שאני יריתי בערבי.

אחרי איזה דגעים שאני כבר הייתי כחצר, הופיע שוטר ערבי ושאל
- איפה יצחק? תגידו לו שיברח תיכף, מכיון שמסרו עליו את הפרוטוקול. -
דווקא שוטר ערבי.

אני כבר קפצתי דרך החלון, הוציאו לי שני סוסים וברחתי אז לנוה
צדק. כנוה צדק נמצאה אז אחותי שהיא טיפלה אז באחים ובאחיות
שלי שלמדו נגימנסיה הרצליה. משם לקחתי את הדיליג'נס וברחתי
הגלילה. באותו זמן שאחותי, מרים יופה היתה ביבנאל. זה היה
עם פרוץ המלחמה, ב-1913 או ב-1914.

בהיותי ביבנאל, משרדו של דר' רופין שילם לי את המשכורת שאני
הייתי מקבל בחולדה, המשכורת היתה 10 נפוליאונים לחודש.
הטילו עלי לטפל באדמות חולדה, בשביל לסדר את החלקות לשם החישובות.

אני התישבתי אז במצפה, והייתי הולך בכל ערב לכפר, אספתי את אנשי הכפר, וניחלתי אתם משא ומתן לאיחוד הקרקעות. המשא ומתן נמשך הרבה זמן אני אספתי שמה קבוצת פועלים בחיטון שהם יעבדו את החלקות הלא מאוחדות עוד. לי נמאס הטיפול הזה והודעתי לרופין שאני מסתלק מהעבודה הזו כיון שאז ביקרתי כבר בכנרת, ומצא חן בעיני, טיפלתי אז אצל פיק"א לקבל את האיכרות הזאת. פיק"א נענתה לבקשתי ומסרה לי את האכרות בכנרת שהיחה פנויה. מאז נשארתי בגליל.

היו שתי איכריות פנויות, בסך הכל היו צריכים להיות בכנרת שמונה אכרים, היו רק ששה. עבר הנה נחום הלוי ממצפה ואני לקחתי את האכרות מאכר אחר שעזב את זה. כנרת אז היחה כמעט שממה. חתעסקו רק בעבודת פלחה, נטיעות לא היו, וכביש לא היה. אני הראשון שהתחלתי לנטוע פה פרדס. כשפרצה המלחמה, לא היה נפט להניע את המוטור להשקאה ואני גשקיתי את החלקה שלפני הבית ע"י חביות מים שסחבתי מהים. ככה המשכנו עד פרוץ המלחמה, כשפרצה המלחמה התחדש המשפט עלי בקשר לרצח שהיה בבן שמן, אמנם הערכי הבריא אבל שפטו אותי שלא בפני. וקבלתי שמונה שנות מאסר. למרות זה שאני חופעתי פה בממשלה בתור מוכתר באותו השם הנכון שלי הממשלה התורכית לא השיגה אותי ואני המשכתי להיות מוכתר. כשפרצה המלחמה והממשלה התחילה להציק לנו, יסדנו את התאחרות המושבות בראשותו של חיים צימרמן והשתתפו בזה גם דגניה א' וגם מגדל. תפקיד ההתאחדות היה למנוע מהחורכים לגייס את העגלות שלנו ואת האנשים לצבא. כשביל זה חשבנו להשכיר בטבריה משרד שהוא יפעל בשמנו בכל הענינים האלה. היינו מתאספים בטבריה איזה פעמים ותמיד החלטנו שהיה צורך באיזה שהיא בקשיש היה לנו חמיד מוכן איזה נפוליאונים בזחב וזה סידר את כל הענינים וזה ביטל את כל הגזרות.

כשהתחילה ההתישבות הגליל התחתון ע"י הכרון רוטשילד, כשביל משחו אינני יודע, היה בדעתם שצריך להוסיב אנשים פשוטים, בלתי תרבותיים ושהמה הסתגלו יותר טוב לפלחה. מכיון שזה לא הצליח, נתמנה פרנק לבא-כוח בגליל, הוא מצא שצריך לעשות איזה שינוי בגליל, ואז הופיעו הצעירים שנקראו בזמנו הרקיקאליים.

היה זה יופה, שרפמן, צימרמן, כל אלו והמה ארגנו את המושבה וחל שינוי רב כמושבה. סידרו ועד, הועד הזה הזפיע בפני פיק"א ופיק"א שכללה את המושבה, כלומר הם מינו אז את האגרונום חזנוב והם מילאו את כל דרישות המושבה. קנו פרות גזעיות עשו מחזור זרעים, וככה התפתחה המושבה. הכניסו גם מכונת דיש, וככה נמשכה המושבה. במשך הזמן חל פילוג במושבה, היו רדיקאליים והיו אכרים, ועד האכרים וועד הרדיקאליים. הסכסוך הזה נמשך די זמן עד סוף סוף התפשרו ונעשה שוב פעם ועד אחד. אותה התפתחות חלה גם במישובת אחרות. כפר תבור, כסג'רה לא חלה התפתחות רבה מפני שהאנשים שמה היו במצב קשה מאוד, הם לא התחילו עוד כגידול מקנה, בפרות. אבל כפר תבור התפתחה יפה מאוד.

מצפה איך שהוא המשיכה בפלחה היתה שם תמיד פלחה מוצלחת. על שלוש האכרים בסכריה אין לי מושג, הם היו על פי רוב, הם חיו מדיירים שהשכירו את הבתים.

מנחמיה היתה אז מפותחת, היא היתה כמעט אם מושבות הגליל. שמה הצליחו בפלחה, הם היו מאורגנים והתפתחו יפה מאוד עד שהתחילו המאורעות. אמאורעות שאז הרגו את קליין ועוד אכר אחד.

אחרי שהצעירים ביבנאל לקחו לידיהם את כל הנהלת המושבה אז היא עברה את כל המושבות סידרו מחלבות, סידרו מטעי שקדים. פרנק נענה לכל דרישות חזנוב. חזנוב מינה את יחזקאל ברנשטטר והוציא לפועל את כל הדברים שהם החליטו, אמנם היתה במושבה התנגדות ידועה לעניינים האלו, היו מקדים שהביאו את הפרות לכיתו של צימרמן שהוא יאכיל אותם אבל בכל אופן המושבה התפתחה.

עם פרוץ המלחמה, הממשלה התורכית התחילה בגיוס חריף מאוד, בא קצין מסטרה חדש אז הוא התחיל לגייס את העריקים מסג'רה, וכשהגיע ליבנאל כבר היו לו חמישים איש, אז התאחדות גייסה יותר נפוליאונים ורגישו לו את הנפוליאונים והוא פיזר את כל אלו.

אחרי שתורכיה ביטלה את הקפיטולציה, התחילה לגרש נתינים זרים, ואז מי שלא התעתמן צריך היה לעזוב. הרבה עזבו למצרים והרבה נשאר. אלה שנשארו צריכים היו להתעתמן.

אני מוכרח לצערי לספר שבאף מושבה לא רצו לחתום על התעתמנות הפועלים, והתאספו אצלי בקרוב איזה 150 פועל שאני התחלתי לחתום עליהם בתור עותומנים והם נשאר בארץ. אז היה חוסר עבודה גדול מאוד ובאמת הפועלים התרכזו פה בראשו של אליעזר יופה, הוא סידר להם עבודות ציבוריות, כמו סתימת הכיזה ועוד עבודות כאלה. אחרי זה הממשלה התורכית, ג'מאל פאשה, נתן פקודה שיסללו כביש מדמשק עד באר שבע. הטילו את סלילת הכביש על הכפרים ועל המושבות מכיון שאוכלוסית כנרת נחשבה לאוכלוסייה גדולה, מכיון שבנוסף לאכרים היו פה עוד כ- 150 פועלים, הם גרו פה למטה בכחים וגם כחצר כנרת, ורשמו עלינו כביש מטבריה עד מצפה. אני צריך לציין שאליעזר יופה התחשב עם זה שאנחנו קבלנו מכסה יותר גדולה של כביש רק בגלל זה שאני קבלתי פה את הפועלים תחת חסותי, אז הוא סידר את הפועלים שבמצב של רעב הם עשו את החצץ על הכביש אנחנו נתנו את העגלות בשביל להוביל את החול. גאמל פאשה נחן פקודה שאם עד יום זה וזה הוא יעבור בכביש, ואוטו שלו יעמוד כי הכביש לא יהיה בסדר הוא יתלה את המושל של אותו המחוז. הוא הצליח לעבור, אנחנו כיסינו איך שהוא את הכביש, היה לנו קצין שהשגיח על זה, הוא קיבל בקשיש ובזה נגמר ענין הכביש. אחרי פרוץ מלחמת העולם הראשונה ותורכיה נכנסה למלחמה וגייסה את כל העגלות שלנו ללכת לעבוד "סוחרה" בבאר שבע, התאספה התאחדות האכרים ומינו אותי ללכת עם העגלות למדבר ולהשגיח על העגלות, אני נעניתי לדרישה הזאת מצד ההתאחדות והלכתי עם העגלות התורכים העמיסו על העגלות חומר בנין והיה צריך להוביל את זה לבאר שבע. כל מושבה נתנה מספר עגלונים. ממנחמיה ירד צ'יזיק ממגדל ירד פיקסמן ומקבוצת כנרת יצא דוד יופה, ונתנו עגלות אבל זה לא האכרים נתנו עגלות, ההתאחדות נתנה עגלות והחחיכה לשלם משכורת אם יהיה דפיציט. אני בזמן הראשון קבלתי תשלום מלא בעד העגלות, אפילו בזהב. אני אמרתי שאני לא אוכל לשלוח את העגלות אם לא אוכל לקנות סחורה וכל הדברים האלו. אני צריך הייתי רק להתקשר עם קצין אוסטרי שהוא היה ממונה על התחבורה כמדבר. כל יום צריך הייתי להתיצב אצלו ולקבל פקודה לאן לשלוח עגלות. למשל היה נתון לי פקודה לשלוח לאל עריש, לכיר חמה, לכל המקומות האלו. אני הייתי מסדר את העגלות.

הייתי מקבל פקודה למחסנים בשביל שיחנו לי את השעורה ואת החבון, ואת הלחם בשביל העגלונים, כל עגלה היה צריך להעמיס 500 ק"ג, מכיון שאני העמסתי טונה, אז אני עשיתי את זה לשתי עגלות, אז אני קבלתי מספוא כפול, אוכל כפול לפועלים. עשיתי את כל העניינים האלה, ובצורה כזו המשכתי.

אני החישבתי במלון בבאר שבע, שם היה מלון של יהודי אחד מחברון, וסביב המלון הזה סידרתי מחנה בשביל העגלות ובשביל העגלונים. זה היה אוהל והם ישבו שמה כששבו מהמדבר. לפעמים גם אני הייתי יוצא אתם ביחד, כשהיתה שיירה גדולה למשל לאל עריש, אז יצאתי אתם. פעם אחת כשהיינו בדרך, אנחנו קבלנו פקודה ללכת להעביר את האויריה הגרמנית מאל עריש לזילהלמה למנוחה. (על יד לוד). כשהיינו בדרך אני אמרתי לעגלונים שלנו, אנחנו לא נכנס למחנה מפני שזה מסוכן. כשרק אני אמרתי אתה המילה הזאת ואנחנו הסתדרנו בשדה, היחה שמה פצצה במחנה, וכמובן שמחנו מאוד שלא היינו בהפצצה. זו היחה הפצצה אנגלית על מחנה הגרמנים. אנחנו ישבנו על יד ואדי ושמה היה מחנה של "עמליה", מחנה של צבא העבודה, את הערכים לא לקחו לצבא הלוחם אלא לצבא העבודה. "חפריס". פרץ גשם, והערכים האלה הסתתרו במחנה. אחרי איזה שעות של גשם, שטפון שכזה, בגובה של, איזה מטרים, נשטף המחנה של הערכים האלו. למחרתשקטה הסכיבה הלכנו עם העגלות לאל עריש, למחנה הגרמני. קשרנו את האוירונים מאחורי העגלות, אלה היו אוירונים שלא טסו, היו שבורים או לא שבורים, והעברנו אותם לזילהלמה. הנסיעה לקחה לא יותר משני ימים. היו לנו עגלות טובות.

כשאני הייתי מתחבב אצל הקפיטן (קפטין) האוסטרי, היו באים שמה קצינים גרמניים לבקש תחבורה, אז הוא אמר להם ככה. יש לנו תחבורה של רכבת, שאני לגמרי לא בטוח שתגיעו למטרה, יש לנו עגלות תורכיות שבזה בטח תעמדו בדרך ויש לנו עגלות של הגרמנים והיהודים וזו התחבורה הכי בטוחה, הוא נתן להם עגלות וככה המשכנו.

אחר כך, כשהתורכים והגרמנים עבור לאל עריש, אז היה שמה המרכז באל עריש. גם אני העברתי את המרכז שלי לאל עריש.

משמה הייתי שולח את העגלות לתעלה. צריך הייתי לשלוח מזון לצבא וגם תחמושת, לצבא שהיה כחזית.

כשאני העמסתי תחמושת, באו אוסטרים, וזרקו תחמושת והעמיסו לי¹ ומזון בשביל הצבא שלהם. כשבאתי לקצין התורכי כדי להעמיס מזון, הוא אמר שאין לו שקים ואז העמיסו בארגזים כבדים יותר מהמזון. פעם אחת כשהתיצבתי אצל המפקד המיג'ור הגרמני באל עריש, הוא אמר שאני מוכרח להעביר מוטור של מטוס לתעלה, - אמרתי לו - אדוני המיג'ור, איך אני אוכל להעביר מטוס בחולות האלו? מכונה של 600 ק"ג, ואין לי שעורה ותבן בשביל הפרדות שלי. בלי תבן הפרדות שלי לא יכולות לאכול שעורה ולא יכולות ללכת היכף קרא קצין אפסנאות, נתן לו פקודה לתת לי שעורה ותבן כמה שאני צריך, - הלכתי, והוא נתן לי שעורה ולא נתן לי תבן. חזרתי לקצין ואמרתי לו - אינני יכול לשלוח את העגלות מפני שלא נתנו לי תבן. הוא קרא לקצין ונתן לו פקודה לתת לי תבן מיר. ההוא נתן לי תבן ואני תיכף רתמתי שלוש פרדות הכי טובות לעגלה והעמסתי את המוטור. התחתי ללכת ואני גם כן הלכתי אהם. הדרך היתה די קשה, נתנו לי מורה דרך בדואי, בדרך המורה דרך ברח. אני חששתי שהמורה דרך ימסור אותי למישהו ונשארתי ככה.... ככל אופן המשכנו והגענו למקום והורדנו את המוטור ונסענו בחזרה לאף עריש.

אחרי זה כשהאנגלים התקיפו את הצבא על יד התעלה, הם התחילו לסגת לאל עריש. אני הלכתי מאל עריש בחזרה לבאר שבע, והתורכים גם כן נסוגו עוד יותר. אחר כך ספר לי טריידל שהיה גם כן בצבא, שאת המוטור הזה לא הספיקו לסדר, פוצצו אותו שמה. האנגלים לא הלכו בלי בטחון, האנגלים הלכו יחד עם רכבת ויחד עם מים מהנליוס. המפקד הגרמני פון קרס, פיקד על הנסיגה מאוירון. הוא פיקד על הארטילריה האוסטרית בשביל לסגת בסדר. הם ירו ונסוגו לאל עריש.

האנגלים נעצרו בדרך, ואני כבר התחלתי להחזיר את העגלות הביתה. האנגלים סללו רכבת חוף כדי התקדמותם הנה. הם התקדמו הנה וסללו את הרכבת. אני עברתי לבאר שבע והכרחתי את העגלות הביתה, ואחרי שסידרתי את כל העניינים חזרתי גם כן, מסרתי דין וחשבון להתאחדות, מסרתי כל מה שנשאר בידי ונזה נגמר עוין ה"סוחרת"

כתוצאה מהמלחמה בין התורכים והאנגלים גרשו החורכים את חל-אביב, כפר סבא פתח תקוה ואת כל הסביבה. הופיעו הנה הרבה פליטים וההתאחדות התעסקה בזה ביחד עם דיזנגוף. המושבות יחד עם הקבוצות הקדישו שני אחוז מהיבול לטובת הפליטים. זה דווקא הצטרף לסכום הגון. סידרו כל מיני דברים כדי להקל על הפליטים. סידרנו להם דירות, סידרו חלק מהרפתות וכל אחר הכניס אליו איזה שכן, סידרנו הרבה דירות בטבריה, ההתאחדות עבדה במרץ אז היה המזכיר המנוח הרליך, הוא טיפל במסירות רבה. הוא אז כבר לא היה מורה, אינני יודע למה הוא חדל להיות מורה, הוא נהיה אז מזכיר ההתאחדות במקום שליך. הוא גר בטבריה, המשרד שלנו היה אז בטבריה.

בזמן הגרוש, אנחנו גיטנו את כל העגלות של הגליל ושלחנו בשביל להעביר את הפליטים הנה. היה מקרה אחד שאחד השכיר את העגלה שמה לפליטים ולא הלך לפי פקודת ההתאחדות, ואנחנו הענשנו אותו ולקחנו ממנו את הכסף שהוא קיבל והמזרנו אותו לפליטים. הם עבדו בכל מיני עבודות צבוריות. אנחנו בעצמנו קבלנו גם כן הלוואות לזה בשביל לסקל את השרות שלנו. בטרסות שליד חצר כנרת עבדו פועלים מחוסרי עבודה.

אחרי ענין הפליטים התחיל ענין הריגול. שפרץ ענין הריגול, אז אסרו מאסרים ביבנאל וככנרת והביאו את רוב האסירים לטבריה. בכל ערב, אני אז הייתי במקרה ביבנאל כשעשו פה את המאסרים. אז בא חיל להביא אותי מיבנאל הנה, אני לקחתי אז סוס אצל חיים יופה ורכבנו ביחד עם החיל הנה, והחיל הביא אותי ישר לחסן בק שישב אז אצל טריידל. חסן בק שאל את שמי, ולי היו אז שני שמות, גם ברמן וגם כבשנה. במדבר הייתי בשם ברמן, בגלל המשפט. כשהוא שאל אותי על שמי, חשבתי שמוטב לספר את האמת, האמת זה הכי טוב. כשהוא שמע את שמי הוא אמר לי - חסע אתי לטבריה שמה תענה לי על כל השאלות שלי. אני נסעתי אהו לטבריה, בטבריה בערב הוא הזמין אותי והתחיל לחקור אותי - איפה לך אצלך ליטנסקי? אמרתי לו - ליטנסקי לא לך אצלי, בזמנו ליטנסקי עבד אצלנו. הוא דווקא לך פה בכיפה, אבל זה לא צריך לרשום. הוא עבד אצלנו לפני הרבה זמן ומאז אני לא ראיתי אותו.

- כמה נשק נמצא אצלך?

- אני אמרתי לי יש רק נשק תורכי שקבלתי ברשיון מהתורכים. לפני זה השכיבו את הרליך, ולמה השכיבו את הרליך? מפני שהם ידעו שהיה אחד שומר ניק בשם שפסל הרליך שהוא ירה בליטנסקי

אז אסרו והיכו את חרליך תמורה שהוא יגיד איפה ליסנסקי -

הם אמרו לו - אתה רדפת אחריו, איפה ליסנסקי?

המסכן לא ידע מה לענות.

אני ידעתי מה לענות אבל חשתי כי ידעתי שאם אני אתערב אז אני

אפול בפח. התאפקתי.

קמרו את ה"פלקוח" של חרליך והורידו אותו למטה, אחר כך לקחו

יהודי קוקזי אחד, ולקחו את ניסנוב ועוד אחד, הרביצו להם כהוגן.

אז לקחו אותי והשכיבו אותי, קודם כל הוא נתן לי שתי סטירות

לחי, הורידו לי את ה"גיטריס", הרימו את הרגליים והתחילו

להרביץ. ראיתי שאין לדבר סוף, אז אמרתי לו - תפסק! הוא חשב

ארכיון ותיקי הישוב בגליל

כל הזכויות שמורות

לבלחה ואורי שרפמן

בית-גן יבנאל טל 06730488

שאם אני אמרתי לו להסיק אז אני אגלה לו משהו.

אז הוא אומר - מה אתה אומר?

אז אני אומר לו - אני איזה חורשים לא הייתי במושבה, יתכן שמהו

קרה במושבה, תן לי ללכת ואני אראה בעצמי, יתכן שהעבירו שמה

נשק בלי ידיעתי.

מה היתה הכוונה שלי, הכוונה שלי היתה, ללכת למושבה ואני ידעתי

שיש שמה נשק, אז לראות אם יצליחו לפנות את הנשק הזה.

אני באתי הנה, נהיה לי חושך בעינים. בשני החדרים שלי היו שמונים

אסירים. ישב שם לביא והיה שם בן ציון צ'רנמורסקי, בן ציון

היה היחיד שידע איפה הנשק. אז צריך היה לסדר איך שהוא לשחרר

את בן ציון אז אינני יודע מה שהיה, הפץ נתן לו משהו ונהיה לו

קצת לא טוב אז שחררו אותו. שחררו אותו, במשך הלילה אני שכחתי

כמו על קוצים, עד שהודיעו לי שאנשים הצליחו לפרק את הנשק ולהשליכו

לים. למחרת, אומר לי הקצין - נו, אנחנו צריכים לחזור ואתה צריך

למצוא נשק. אני אמרתי - יש אצלי שני אנשים שיש להם נשק תורכי

ואני יכול למסור לכם. זה היה אברמסון, לא אברמסון מאילו, ה

היה פליישר. אז אני מתעניין איפה פליישר, אז אומרים לי שפליישר

הוא נתין אוסטרי והוא החמסר לקונסול אוסטרי. אברמסון הודיע

שבמקרה ונצטרך אותו, הוא יתיצב.

בא אברמסון, והכאתי אותו לסבריה, הכניסו אותו למאסר ולא עשו לו כלום. למחרת הביאו אותי לפני חסן בק והוא שאל אותי מה עם הנשק, אמרתי לו - אני מסרתי פה רובה תורכי אחר, אז אני רואה שהוא כבר מזמין את דוקטור פוחובסקי ואז אני רואה שהוא מזמין חיילים ואז אני רואה שפה יהיה עסק בישי. בינתיים מכיון שהוא היה שיכור אז הוא נרדם ואתי החזירו למאסר. אחר כך התחילה סלקציה בסבריה, מי לנצרת ומי לשחרור. אותי ועוד אחרים, שלחו גם שניידמן נדמה לי ועוד מישהו לנצרת. בנצרת התחיל שוב פעם אותה הסדירה. בכל ערב לקחו את מישהו לחקירה. ערב אחר לקחו אותי לחקירה. בנצרת היה מאסר די נוח. זה היה מנזר והציעו לנו מהמלון. כשחזרתי לאותי שוב פעם ב-12 כלילה לחסן בק, שוב פעם התחילה אותה הסידרה ואני מצאתי את אותם התרוצים, הוא הספיק להגיד לחיילים שישיבו אותי, המזכיר היה שמה יוסוף אפנדי מסבריה, הוא היה ידיד שלי, תגא אמר לי תחתום ותלך. אז אחרי זה שוב שחררו חלק וחלק שלחו לרמטק. אשתי הייתה אז ביבנאל עם הקטן הזה, אני הגעתי ליבנאל, ולשם מופיע פועל שלי שאחר כך היה מחותן שלי, נחמקין, עם העגלה, מרד שמה במוסבה, רוצים לעשות לי מסיבה מכיון שעמדתי כל כך יפה, אז אמרתי - מה אתם רוצים? יש שמה כל כך הרבה אסירים ברמטק. ובכל זאת הם עשו לי מסיבה - ואני נהניתי ובאתי הכיתה. אני בא הבייתה, יושבים פה כולם יפה מאוד, - יש דבר שאני רוצה להגיד - הקצין הזה שהיה מפקד משטרת סבריה, הוא השתתף גם כן בריגול. כדרך אמרתי לו - פואד תדע (הוא היה ערבי) אני יודע שאתה השתתפת גם כן בריגול, אז תחשב עם זה. כשבאתי הנה, אז מה שאני אמרתי לו הוא עשה. הוא שחרר את כל מי שאמרתי לו. יוסף ליזנסקי שמר אצלנו, אז השומרים לא קבלו משכורת אלא ישנו ואכלו אצל האכרים. הוא אכל גם אצלנו, הוא היה שויצר גדול והשומרניקים לא קבלו אותו בחור חבר ולא מסרו לו שמירות רציניות. בעיקר מפני שלא בטחו בו ביותר. למעשה הוא היה בניל"י. כשהייתי בבאר שבע, הוא רבץ אצלי לעחים קרובות. הייתה להם כנראה למשוך אותי אליהם כיון שאני הסתובבתי במדבר. אינני יודע עד כמה שהוא היה אמיץ.

ידיעות נחתי לו בעקיפין.

הוא עשה "שויצריני", אילו לא היה שויצר היה יכול להתחבא ולא להמטר, הוא לא רצה לשבת במקום אחד.

אחרי שצימרמן וחבריו מהנהלת ההתאחדות פרשו מההתאחדות, עבר הגליל להתאחדות האכרים הכללית של יהודה, ועד עכשיו הם חברים בהתאחדות האכרים הכללית.

כשבאתי לכנרת, אז לא היה כביש בכנרת, היתה ביצה. הירדן הגיע עד סוף "גן רחל". עם פרוץ המלחמה, סידרו פה עבודות ציבוריות לכל הפליטים שבאו תנה, וסתמו את הביצה. ניהל את העבודה הזו נחום וילבושביץ הוא גר אצלנו בבית. אחרי שסתמו את הביצה התחילה קבוצת בחורות של חנה מיזל בהדרכתו של ברל כצנלסון לעשות ירקוח בביצה.

בחצר כנרת היתה שם קבוצה שקראו לה קבוצה קליפורנית, חברה היו אליעזר יופה, לוי וקליין. אחרי שנתבטלה הקבוצה הקליפורנית אליעזר יופה עבר לנהלל, קליין עבר למנחמיה. דוד יופה אינני יודע מה קרה אתו, נחיה עורך "השדה" אחרי מותו של אליעזר יופה. כהר כנרת מקודם היה כרם "דסו". כרם שקדים וזייתים שניסע ע"י רופין בשביל קבוצת יהודים מדסו, ואז זה נקרא כרם "דסו". שמה היתה משפחת שצקין, הם היו משפחה שלמה והם עיבדו את הכרם הזה. משפחה זו נהרגה אחר כך בתל אביב ביחד עם ברנר.

אחר כך באה קבוצת הר כנרת, הם היו צריכיט לסקל את האדמות כהר כנרת, הם הכשירו אדמה לנטיעה. זה לא נמשך הרבה זמן וגם הם עצבו את הר כנרת. לא היו שמה בתים הם גרו באהלים. כביש יכנאל כנרת היה כולו דקש, וזה היה מוציא את המעיים בנטיעה. אחרי שהתאחדות האכרים דרשה מפי"א סלילת כביש, אז פיק"א בראשותו של פרנק, אישרו תקציב לסלילת הכביש הזה. בכנרת היה גם טבק. עברה קבוצת פועלים בטבק, קבוצת ראג' יוילוב, הם עבדו בטבק בשותפות עם האכרים.

על הר כנרת יש מעין אחד בדרך לפוריה שהוא נותן טיפות מים כמעט כל השנה.

ממה חיו אכרי כנרת כחקופה התיא? חרפה לספר.
הם חיו מפלחה עלובה, ומעגלונות. מהובלת סחורות של סוחרים,
כסבריה. סחורות שנתקבלו ברכבת הובילו את זה לסבריה.
בדיג לא עסקנו כי לא היחה לנו שום הכשרה לזה ולא עלה על דעתנו
הענין הזה.

עם התאחדות האכרים היו היחסים עם המושבות די טובים.
רוב המושבות השתתפו בהתאחדות, מכל מושבה היה חבר בהתאחדות
והם שלמו את מסים למושבה, השתתפו באסיפות, אם היה איזה סכסוך
בתוך המושבה, הזמינו מישהו מהתאחדות האכרים. היה זמן שהיה
איזה ענין של ירושה בכפר תכור ואז צימרמן היה חולה, אז אני
ישבתי שם איזה לילות. היה ענין משפחתי של משפחת גולדמן. ואני
השפעתני על היררשים שהם לא זקוקים לזה, הם היו עגלונים והשפעתני
עליהם שהם יותרו על הירושה לטובת זה שנמצא במשק.

סג"ר היה במצב עלוב מאוד, על סג"ר לא יכולנו הרבה לתקן.
בהנהלה השתתף פכריקנט וריקלין.

יצחק שרפמן היה אכר בעל מרץ ולא הצליח הרבה באכרות והתחיל
להתעסק באוטומובילים, הוא קנה אוטו משא והוא התעסק בזה גדלו
הבנים והוא חזר למשק והתחיל להצליח.

שרפמן הודיש את משקו לבניו בחייו והם ממשיכים בעיבוד המשק
למרות זה שיש להם עבודות צדדיות.

כנרת כמו שהזכרתי מקודם התעסקה בפלחה ובעגלונות. מכיון שראינו
שזה לא תכלית, דרשנו מפי"א והתאחדות האכרים שתסדר לנו השקאה
מסודרת, ואז המהנדס הסכני בפי"א היה רוזנפלד, הוא גם כן
המליץ על זה, סידרו לנו את ההשקאה ואז התחלנו לספל בירקות
ובמטעים, השנים הראשונות של הירקות הצליחו, אנחנו הצלחנו והתבססנו
על הירקות וגם הוטפנו כטיעות פרדסים, גם בננות קצת, לא כולם.
כשנים אחרונות אחרי שהתחיל הנגב להמציא ירקות בפרט אחרי מלחמת
ששת הימים שהגדה התחילה להמציא ירקות, אז ענין הירקות אצלנו
פסס את הרגל, חלק אצלנו מטפל בורדים וחלק הגדיל את המטעים.
מטעי פרדסים, זיתים ומקוים מזח להתמרנס.

לפני זמן מה אני חושב שזה חודש או שני חודשים באו אלי הנה
נחום הורביץ עם בנו ושאלו אותי אם אני יודע משהו על ארכיון
"השומר" בהר כנרת, אמרתי להם שאין לי שום מושג מזה.

נחמני היה איש פעיל מאוד. הוא היה גם פעיל ב"השומר" ואחרי
(זה הוא היה פעיל מאוד ברכישת קרקעות. הוא אמנם לא הזניח את
הפרטיות שלו אבל הוא פעל הרבה, הוא גמר הרבה מאוד קניות קרקעות
שחנקין לא הצליח לגמור אותם. לפני איזה חודשים הוציאו ספר
על נחמני, ערך את הספר יוסף וייץ. הספר די מענין, ויש גם
יומן שלו ולפי הספר התחלתי להעריך הרבה יותר את נחמני.
המרואין הוא יצחק כבשנה כפי שמסרתי למעלה, הגעתי ארצה בשנת
1905. הגעתי ארצה מכיון שצריך הייתי כבר לנסוע ללמוד אגרונום
בפולניה אבל חליתי אז במלריה ובמיגרנה ואסרו עלי הרופאים
ללמוד משום שלא יכולתי, אסור היה לי, לקרוא ולכתוב.

ארכיון ותיקי חיישוב בגליל
כל הזכויות שמורות
לבלחה ואורי שרפמן
בית גן יבנאל טל 06750488